

INFORMACE K NOVÉMU
ZÁKONU O ZVLÁŠTNÍCH
PRAVIDLECH PRO
VZDĚLÁVÁNÍ A
ROZHODOVÁNÍ NA
VYSOKÝCH ŠKOLÁCH
V ROCE 2020
A O POSUZOVÁNÍ DOBY
STUDIA PRO ÚČELY
DALŠÍCH ZÁKONŮ

INFORMACE K NOVÉMU ZÁKONU O ZVLÁŠTNÍCH PRAVIDLECH PRO VZDĚLÁVÁNÍ A ROZHODOVÁNÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ROCE 2020 A O POSUZOVÁNÍ DOBY STUDIA PRO ÚČELY DALŠÍCH ZÁKONŮ

V souvislosti s řešením mimořádné situace vzniklé v důsledku přijímání krizových opatření Vládou České republiky, zejména usnesení č. 201 ze dne 12. března 2020, kterým se zakázala osobní přítomnost studentů na hromadných formách výuky a zkoušek při studiu na vysoké škole, které navázalo na mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví proti šíření koronavirové nákazy, a následné vyhlášení nouzového stavu, připravilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“ nebo „MŠMT“) **zákon o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů**, publikovaný ve Sbírce zákonů dne 24. 4. 2020 pod č. 188/2020 Sb. Tento zákon upravuje některé aspekty **přijímacího řízení a zápisu na vysoké školy, úpravu podmínek studia a jeho ukončování státní zkouškou, rozhodování na vysoké škole a posuzování období, kdy byla omezena výuka na vysokých školách, ve vztahu k době studia**. Účinnosti tento zákon nabyl dnem publikace ve Sbírce zákonů a vztahuje se na veřejné, soukromé i státní vysoké školy.

Znění zákona naleznete na stránkách MŠMT zde:

<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-zvlastnich-pravidlech-pro-vzdelavani-a-rozhodovani>

MŠMT Vás prostřednictvím tohoto materiálu seznamuje s přijatou právní úpravou tak, aby její výklad byl pro Vás co možná nejsnazší. Účinnost tohoto právního předpisu je časově omezena, a to pouze na nezbytně nutnou dobu způsobenou mimořádnými okolnostmi, tedy na období druhé poloviny akademického roku 2019/2020 a zahájení akademického roku 2020/2021, případně na posuzování tohoto období ve vztahu k době studia. Současně z důvodu zachování co nejvyšší míry běžného režimu doporučujeme vysokým školám, aby konaly příslušné kroky, které by umožnily co největšímu počtu studentů dokončit studium v řádném termínu.

Zákon o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů je přímo použitelný a není tedy třeba vždy měnit vnitřní předpisy vysokých škol. Tam, kde je to vhodné, může si vysoká škola podrobnosti mimořádných opatření přímo vycházejících z úpravy tohoto zákona upravit na přechodnou dobu takovým typem vnitřní normy, která nepodléhá registraci. Upozorňujeme však, že některé případné úpravy podmínek vycházejících zejména ze studijních a zkušebních řádů nejsou explicitně tímto zákonem dotčeny a tyto podléhají stále požadavku registrace.

Pro studenty ze zahraničí mohou vysoké školy v případě omezení na straně jejich domovského státu využívat nástroje distančního vzdělávání i po skončení omezení na straně České republiky.

Přijímací řízení a zápis ke studiu na vysoké škole

● Termín přijímacího řízení

Většina vysokých škol již vyhlásila termíny přijímacích řízení. Vzhledem k omezením vyplývajícím z usnesení vlády však mnoho těchto termínů nebude moci být realizováno. Vysoké školy mohou proto stanovit nové termíny i podmínky přijímacích zkoušek. Tyto termíny a podmínky musí být zveřejněny nejpozději 15 dnů přede dnem jejich konání, nikoli ve standardním čtyřměsíčním předstihu, jak ukládá § 49 odst. 5 zákona o vysokých školách.

Vysoké školy mohou využít možnosti konat přijímací zkoušky tzv. distanční formou, tedy že uchazeč nebude muset být osobně přítomen v budově vysoké školy nebo na jiném místě, kde se zkoušky konají, ale například absolvuje videokonferenční pohovor nebo vyplní přijímací test v on-line podobě z [jiného místa](#). Takové přijímací řízení takto může proběhnout v roce 2020 i v době po ukončení omezení pohybu osob a účasti na výuce a zkouškách. To platí také pro zahraniční uchazeče.

Přijímací zkoušky se mohou uskutečnit v prezenční formě, tedy za fyzické účasti uchazeče, nejdříve 15 dní po zrušení zákazu osobní účasti studentů na výuce a zkouškách vycházejícího z příslušných opatření.

● Podmínky přijímacího řízení

Vysoké školy mohou upravit nejen termíny ověřování splnění podmínek přijetí ke studiu podle § 49 odst. 1 až 3 zákona o vysokých školách a změnit formu ověřování z prezenčního na distanční, ale mohou v případě nutnosti („není-li možné konat ověřování podle původních podmínek“) změnit i samotné podmínky přijetí ke studiu. Například mohou přijímací test nahradit požadavkem na přípravu motivačního videa, mohou hodnotit osobní portfolio, ale mohou i přijímat například na základě prospěchu ze střední školy nebo dokonce další podmínky přijetí ke studiu podle § 49 zákona o vysokých školách neklást a ověřovat pouze základní předpoklady pro přijetí podle § 48 zákona o vysokých školách (splnění podmínky předchozího vzdělání).

Nové podmínky přijímacího řízení je třeba schválit akademickým senátem fakulty dle zákona o vysokých školách. Akademické senáty mohou jednat flexibilně i prostředky komunikace na dálku (viz dále). Aby nedocházelo ke zbytečnému odkládání přijímacích zkoušek, doporučujeme akademickým senátům, aby schvalovací proces v této věci co nejvíce urychlily a umožnily tak včasné informování uchazečů o studium a brzký průběh přijímacích zkoušek.

Nové podmínky musí být zveřejněny nejpozději 15 dnů přede dnem jejich případného ověřování.

● Podmínečné přijetí a zápis ke studiu

Vzhledem k omezeným možnostem konání maturitních zkoušek, které vedly k odloženému termínu maturit podle nového zákona č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020, a omezeným možnostem konání státních zkoušek podle § 53 zákona o vysokých školách, je pravděpodobné, že uchazeči o studium na vysoké škole nebudou moci doložit doklady prokazující splnění podmínek přijetí ke studiu podle § 48 zákona o vysokých školách, tedy maturitní vysvědčení či bakalářské a magisterské diplomy, ve standardních termínech. Nový zákon nabízí řešení formou podmíněčného přijetí a zápisu ke studiu. Podmínečně přijatý a následně i zapsaný může být uchazeč, který splnil všechny podmínky přijetí ke studiu, kromě doložení dokladu o dosažení požadovaného vzdělání, tedy maturitního vysvědčení, bakalářského nebo magisterského diplomu. Ten pak musí předložit vysoké škole dodatečně, a to v termínu do 45 dnů od začátku akademického roku 2020/2021.

V případě, že uchazeč, který byl takto podmíněčně zapsaný, nedoloží ve stanovené lhůtě 45 dnů od začátku akademického roku 2020/2021 doklad o dosažení předchozího vzdělání, bude mu zápis zrušen a bude se na něj pohlížet, jako by se nikdy nezapsal. Pro účely úhrad zdravotního pojištění státem, důchodového pojištění a sociální podpory, se bude od podmíněčného zápisu do termínu doložení dokladu o dosaženém předchozím vzdělání (tedy maximálně 45 dnů po zahájení akademického roku) tato osoba považovat za studenta.

Obdobné podmínky platí též pro uchazeče, kteří získali nebo získají zahraniční středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání, které jim umožní vstup do vysokoškolského studia (případy podle § 48 odst. 4 a 5 zákona o vysokých školách). Pokud se zahraniční uchazeč o studium, který splnil podmínky přijetí, nemůže z důvodů spočívajících v omezeních na

straně svého domovského státu dostavit osobně k zápisu, může být zápis proveden alternativním způsobem např. elektronicky.

Vysoké školy by měly poskytnout všem podmíněčně zapsaným studentům veškeré informace týkající se podmíněčných zápisů (např. termín doručení dokladu o studiu, povinnost oznámení úřadu práce případné ukončení podmíněčného zápisu při nedoručení dokladů o ukončeném studiu, atd.).

Výuka, zkoušky a státní závěrečné zkoušky

● Jak bude probíhat výuka a zkoušky

Vysoké školy mohou při výuce využívat bez omezení [nástroje distančního vzdělávání](#) a to u všech studijních programů, tedy i těch, které byly akreditovány v prezenční formě. Dokud bude zakázána nebo omezena možnost osobní přítomnosti studenta nebo akademického pracovníka ve škole v opatřeních podle zákona, mohou studenti skládat zkoušky a plnit další studijní povinnosti distanční formou, tedy například vyplněním online testů nebo prostřednictvím videohovoru. Distanční způsoby výuky a plnění dalších studijních povinností budou moci využívat přímo na základě tohoto zákona bez ohledu na odlišnou úpravu ve svých vnitřních předpisech a podmínky akreditace daného studijního programu/oboru. Nástroje distančního vzdělávání mohou vysoké školy využívat pro zahraniční studenty, kteří v důsledku omezení mezinárodního pohybu nemohou vstoupit na území České republiky nebo vycestovat z domovských zemí.

Zároveň platí, že není třeba dodržet původní metodu hodnocení studentů a pouze ji převést do distanční formy. K ověřování dosažení výsledků učení může být využit i jiný vhodný způsob, který se více hodí pro distanční formu. Nicméně je nutné dodržet formu ukončení studijního předmětu podle akreditace (např. zkouška, zápočet, klasifikovaný zápočet atd.) i obtížnost absolvování studijního předmětu podle počtu kreditů.

● Délka a organizace akademického roku

Pokud nebude možné nebo účelné dostat všem termínům v rámci výuky a následné kontroly nabytých kompetencí, může rektor vysoké školy svým rozhodnutím zkrátit či prodloužit délku akademického roku, a to bez ohledu na striktní ustanovení § 52 odst. 2 zákona o vysokých školách. Akademický rok tak nemusí nutně trvat 12 kalendářních měsíců. Tato úprava se týká akademických roků 2019/2020 a 2020/2021.

Harmonogram a organizaci průběhu akademického roku (termín zkouškového období, termíny státních zkoušek atp.) může vysoká škola upravit ve vnitřních předpisech standardním způsobem – nový zákon toto speciálně neupravuje. Je však třeba splnit zákonný požadavek, aby v harmonogramu bylo zahrnuto kromě období výuky a zkoušek také období prázdnin dle § 52 odst. 1 zákona o vysokých školách. Zákon nicméně nestanoví požadavek na délku období prázdnin.

● Kdy se budou konat státní závěrečné zkoušky

Státní závěrečné zkoušky se budou konat v termínech, které oznámí vysoká škola, a to nejpozději 15 dnů před jejich konáním. Pokud již vypsáné termíny státních závěrečných zkoušek připadnou na období, ve kterém není možné konat prezenční zkoušení, vysoká škola musí buďto rozhodnout o jejich realizaci distanční formou, nebo termíny zrušit a vyhlásit nové. Studenti, jichž se vypsání nového termínu týká, musí být o tomto termínu vysokou školou prokazatelně informováni. Za prokazatelný způsob informování lze považovat například doručení prostřednictvím elektronického informačního systému vysoké školy.

● Jak bude státní závěrečná zkouška probíhat

Podle mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 15. dubna 2020 je možné od 20. dubna 2020 konat státní závěrečné zkoušky standardním prezenčním způsobem, pokud bude u zkoušky osobně přítomno maximálně 5 osob. Současně musí student splnit tyto podmínky:

- je bez akutních zdravotních potíží odpovídajících virovému infekčnímu onemocnění (např. horečka, kašel, dušnost, náhlá ztráta chuti a čichu apod.),
- u vstupu do zkušební místnosti provede dezinfekci rukou, přičemž dezinfekční prostředek zajistí vysoká škola,
- nemá v daném čase nařízeno karanténní opatření,
- poskytne písemné čestné prohlášení o neexistenci příznaků virového infekčního onemocnění v období předchozích dvou týdnů.

V době, kdy je osobní přítomnost studenta, nebo členů akademické obce ve škole zakázána nebo omezena, mohou vysoké školy umožnit studentům vykonat státní závěrečnou zkoušku nebo její část distančním způsobem, tedy například formou online konferenčního hovoru, jehož se bude účastnit student a členové komise. Pokud se bude státní závěrečná zkouška konat distančním způsobem, není nezbytné, aby byla zkouška veřejná (tedy např. streamování). Veřejnost distanční státní zkoušky nicméně nemusí být zajištěna, pokud se průběh zkoušky bude zaznamenávat. Záznam musí být zvukový nebo zvukový a obrazový. Doporučení k zamezení podvodům naleznete [zde](#). Záznam musí vysoká škola uchovat po dobu 5 let a poskytnout jej může pouze orgánu veřejné moci při plnění jeho pravomocí – tedy například jako důkaz v řízení o přestupcích.

V případě, že se vysoká škola rozhodne pro konání státních závěrečných zkoušek distanční formou, navrhne tuto možnost studentovi a současně jej musí seznámit s technickými a materiálními požadavky na řádný průběh takové zkoušky. Student například musí vědět, prostřednictvím jaké aplikace bude konferenční videohovor prováděn. Nebude-li objektivně možné distanční formu realizovat, nebude se moci státní závěrečná zkouška touto formou uskutečnit. Vysoká škola poté umožní, aby student vykonal státní závěrečnou zkoušku prezenčně po obnovení osobní přítomnosti.

Obdobně mohou státní závěrečné zkoušky konat distančně i studenti ze zahraničí, jejichž studium na české vysoké škole bylo omezeno v důsledku opatření státních orgánů jiných států.

● Rigorózní zkoušky

Nový zákon se vztahuje výhradně na studium a zkoušky konané v rámci studijního programu. Rigorózní řízení není studiem, a proto se na něj nový zákon nevztahuje. Naplánované rigorózní zkoušky, jejichž termín připadá na období zakázaného volného pohybu, nebude možné realizovat a jejich termín bude nutné posunout do doby, kdy bude možné konat prezenční zkoušky (pokud není jejich distanční realizace v souladu s vnitřními předpisy vysoké školy a akreditací). Toto se netýká státních rigorózních zkoušek předepsaných na závěr studia v oblasti všeobecného, zubního a veterinárního lékařství a veterinární hygieny (dle § 46 odst. 3 věta druhá zákona o vysokých školách), ty jsou pro tyto účely považovány za státní závěrečné zkoušky.

● Doktorské studium

U státních doktorských zkoušek na závěr doktorského studijního programu je předepsaná podmínka veřejnosti u obhajoby disertační práce. Obhajoba se může v době zákazu volného pohybu konat distančně. Veřejnost distanční státní zkoušky nicméně nemusí být zajištěna, bude-li se průběh obhajoby nahrávat. Záznam musí být zvukový nebo zvukový a obrazový. Doporučení k zamezení podvodům naleznete [zde](#). Záznam musí vysoká škola uchovat po dobu 5 let a poskytnout jej může pouze orgánu veřejné moci při plnění jeho pravomocí – tedy například jako důkaz v řízení o přestupcích.

● Výpočet poplatků

Vzhledem k tomu, že v důsledku pandemie COVID-19 není možná standardní výuka a plnění studijních povinností, nebylo by legitimní, aby tato „doba narušeného studia“ vedla ke vzniku povinnosti platit poplatky za delší studium (za prodlužování studia). Studenti, kteří z důvodu těchto omezení nebudou schopni řádně a včas ukončit své studium, nebudou za takové prodloužení sankcionováni poplatkem za tzv. delší studium dle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách. Zákon však dává vysokým školám takové nástroje, které jim umožňují realizovat výuku a zkoušky tak, aby ke zbytečnému prodlužování studia nedocházelo a aby se tato výjimka týkala pouze omezeného počtu studentů.

Naopak situace studentů, kterým vznikla povinnost platit poplatky z důvodu prodlužování studia před narušením studia pandemií COVID-19, tedy před 1. 3. 2020, není zákonem změněna, nevztahují se na ně zákonné úlevy z poplatkové povinnosti. Vysoké školy však mohou využít § 58 odst. 7 zákona o vysokých školách, podle kterého může rektor snížit nebo prominout vyměřený poplatek.

Pro názornost uvádíme několik typových situací:

- 1) Student studuje čtvrtým rokem tříletý bakalářský studijní program. Předpokládal, že v průběhu května 2020 složí státní závěrečnou zkoušku. Nicméně vzhledem k nastalé situaci vysoká škola vypsala termíny státních závěrečných zkoušek až na září 2020. Tou dobou již student překročil dobu studia, po kterou bylo jeho studium bezplatné (standardní dobu studia navýšenou o jeden rok), a vysoká škola by mu za jiných okolností vyměřila poplatek za delší studium. Díky úpravě v tomto zákoně však poplatek vyměřen nebude, protože studium v době od 1. 3. 2020 se do doby studia nezapočítává.
- 2) Student zahájil své studium ve dvouletém navazujícím magisterském studijním programu v akademickém roce 2019/2020. Bohužel ani do konce akademického roku 2021/2022 se mu nepodaří studium úspěšně dokončit. V této chvíli by nastoupilo stanovení poplatku za delší studium. Vzhledem k tomu, že součástí doby studia byla i doba narušeného studia od 1. 3. 2020 do 31. 8. 2020, posune se doba vyměření poplatku o 6 měsíců. Poplatek může být tedy vyměřen až od druhé poloviny akademického roku 2022/2023.
- 3) Studentovi byl v lednu 2020 vyměřen poplatek za nadcházejících šest měsíců studia. Období již vyměřeného poplatku bylo „narušeno“ omezeními, která podle nového zákona způsobují nezapočtení této doby do poplatkové povinnosti. Takto vyměřený poplatek se však již nemění, protože k prodloužení studia nedošlo v důsledku pandemie COVID-19.
- 4) Student má vyměřen poplatek do 31. května 2020, ale ani do té doby nebyl schopen studium řádně ukončit, další poplatek mu bude vyměřen standardně bez ohledu na omezení, vzhledem k tomu, že ani v tomto případě nedošlo k prodloužení studia v důsledku pandemie, ale již před jejím vznikem.

● Maximální doba studia

Maximální doba studia může být stanovena vnitřními předpisy vysoké školy. Po uplynutí této doby je studium ukončeno. Podobně jako u vyměřování poplatků se období, kdy bylo standardní studium narušené, nezapočítává do maximální doby studia.

Obdobně se do doby studia nebude započítávat toto období pro potřeby přiznávání stipendií, pokud vysoká škola stanovuje vnitřním předpisem podmínky pro přiznávání stipendií založené na délce studia. Může se jednat například o stipendia studentů doktorských studijních programů, které některé vysoké školy váží na standardní dobu studia atp.

Co se týče tzv. sociálního stipendia, vzhledem k možnému prodloužení doby studia z důvodu omezení výuky se doba přiznávání prodlužuje. Student, který má nárok na sociální stipendium, bude pobírat stipendium po celou dobu omezení. Následně, pokud neukončí studium ve standardní době, bude doba pobírání prodloužena do úspěšného ukončení studia, nejpozději však tak dlouho, jak dlouho trvala omezení výuky a studia. Může tedy dojít k prodloužení pobírání sociálního stipendia až o 6 měsíců.

● Úhrady zdravotního pojištění

Studenti doktorských studijních programů mají zvláštní režim úhrad veřejného zdravotního pojištění – zdravotní pojištění za ně hradí stát i po dovršení 26. roku věku a to do konce standardní doby studia (týká se pouze studentů v prezenční formě studia pokud nejsou zaměstnanci nebo osobami samostatně výdělečně činnými). Pokud ale z důvodu omezení nedokončí své studium ve standardní době, prodlouží se jim doba hrazeného zdravotního pojištění od státu o dobu narušeného studia (až šest měsíců), nejdéle však do ukončení studia.

● Přerušené studium

Pokud má někdo v době krizových opatření přerušené studium podle § 54 zákona o vysokých školách, doba „narušeného studia“ se do přerušení nezapočítává, pokud si o to osoba požádá. Účelem takové úpravy je především to, aby nebyly osoby s přerušeným studiem znevýhodněny oproti studentům, jejichž studium je v tomto čase aktivní, například ve vztahu k maximální době studia nebo maximální délce přerušení studia.

Zde je třeba upozornit, že tato skutečnost nebude zohledněna v rámci změn v matrikách studentů a SIMS vyplývajících ze zákona. Vysoké školy musí tento zákonný požadavek realizovat individuálně jiným způsobem, např. záznamem ve vlastním informačním systému pro studijní agendu či interním metodickým předpisem.

Orgány vysoké školy

● Jednání a hlasování

Z důvodu omezení volného pohybu a sdružování osob se stávají zasedání kolektivních samosprávných orgánů vysoké školy (akademický senát, vědecká nebo umělecká nebo akademická rada, rada pro vnitřní hodnocení, disciplinární komise) či fakulty (akademický senát, vědecká nebo umělecká rada, disciplinární komise) nerealizovatelnými. Ne všechny vysoké školy mají upraveno hlasování per rollam v rámci svých vnitřních předpisů. Proto se pro tuto složitou dobu ministerstvo rozhodlo situaci usnadnit a umožnit samosprávným orgánům vysokých škol a fakult zasedat a jednat bez osobní fyzické přítomnosti členů na jednání. Orgány mohou pro své jednání využít veškeré vhodné prostředky – například videokonference, hlasování prostřednictvím emailu a podobně. Tyto způsoby jednání a hlasování mohou využít přímo na základě tohoto zákona, a to i v případě, že nemají provedenou příslušnou úpravu vnitřních předpisů, nicméně do budoucna doporučujeme vysokým školám tuto úpravu provést. Podmínka veřejnosti zasedání bude v této situaci splněna, provede-li se zápis z jednání a ten se následně zveřejní.

U věcí, které vyžadují podle zákona nebo podle vnitřního předpisu tajné hlasování, se může hlasovat veřejně, pokud se na tom daný orgán usnese. Bližší podmínky hlasování stanoví ten, kdo stojí v čele orgánu.

● Funkční období orgánů

Pokud funkční období orgánů nebo členů orgánů¹ vysoké školy končí v době, kdy je vyhlášen nouzový stav (nebo 120 dnů od jeho ukončení), prodlouží se tato funkční období do 120. dne od ukončení nouzového stavu. Prodloužení neplatí pro případy, kdy je již zvolena či jmenována nová osoba, jejíž funkční období mělo začít po začátku nouzového stavu.

Pro zřejmost uvádíme příklad:

Funkční období akademického senátu vysoké školy končí 30. dubna 2020. Nouzový stav bude ukončen 15. května 2020. Funkční období akademického senátu se prodlouží do uplynutí 120. dne, kdy byl ukončen nouzový stav – tedy do 12. září 2020. Funkční období nového akademického senátu začíná 13. září 2020 a trvá do 12. září 2023 (je-li tříleté).

¹ Jedná se o veškeré orgány: kolektivní i monokratické, samosprávné i další orgány.